

A hajdúhadházi termelőszövetkezetek erdőgazdálkodási vállalkozása

Ó R I A N D R Á S

Bocskai István 1605-ben mintegy tízezer katonáját telepítette le birtokaira. Kiváltságokkal ruházta fel őket, adót sem fizettek, ezzel szemben katonai szolgálattal tartoztak a mindenkori erdélyi fejedelemnek.

A letelepített hajdúk közül pár száz család kapta meg Hajdúhadház község határát.

Kezdetben birtokegyenlőségben éltek. Később a családok osztódásával a föld is aprózódott, de érdekes, hogy a gazdálkodás bizonyos közösségi jelleget mutatott egészen a XIX. század közepéig. Nevezetesen meg volt szabva, hogy mely területre kerül kalászos, kapás növény és mely terület marad ugarnak, jószágtartás céljára. Abban az időben ez a három-fordulós rendszer volt elterjedt. Természetesen közben az így beosztott földterület is birtokarányban differenciálódott.

Az erdő előbb közös tulajdonban volt, a XIX. század második felében azonban a nem erdő művelésű területtel arányosan szétosztották. Mindenkinek jutott belőle, aki ha szántóval nem is, de házingatlannal rendelkezett a községben. Ekkor alakultak az úgynevezett közbirtokosságok, mint a Hadházi-, a Nagy-erdő-, a Csere-, a Legelőbirtokosság. Ezek önálló jogi személyek voltak.

Az 1892. évi tagosításkor telekkönyvezésre került az erdő is. Kinek-kinek a részhasználati joga négyszögölben kifejezve került bejegyzésre. Az elaprózódási folyamat később tovább tartott (öröklés, eladás stb.).

1940-ben megszűnt a részhasználati jog telekkönyvezése, külön telekkönyvet fektettek fel a közbirtokosságnak. Ezekután a részhasználati jogot a közbirtokosságok tartották nyilván, ma is ez ad eligazítást a részhasználati illetőségek megállapításához.

Az erdőbirtokosságok szakmai irányítását és ellenőrzését a múltban az állami erdőgazgatóság végezte, 1949-től állami kezelésbe is került az erdő. A munkálatokat a Hajdúsági Állami Erdőgazdaság akkori jogelődjének a Hajdúhadházi Erdészete végezte.

A termelőszövetkezetek megalakulásával a belépett tagok a szántóterületekkel együtt az erdőben levő részhasználati illetőségüket bevitték a termelőszövetkezetbe. Így történt meg az átalakulás és képződött a termelőszövetkezeti használatú erdő, magánerdő, illetve 10 holdnál nagyobb magánerdőkből az állami erdő.

Az 1961. évi VII. törvény végrehajtása során történt termelőszövetkezetek közötti megosztás, illetve területrendezés alapján a területi megosztás az új erdőtelepítésekkel együtt ma a következő:

Béke tsz	414 ha
Bocskai tsz	262 ha
Új Élet tsz	223 ha
Új Barázda tsz	862 ha
összesen:	1761 ha

Ezeknek az erdőknek egyik fele kocsányostölgy, másik fele zömmel akácos. A szakmai irányítást 1967. december 31-ig a Hajdúsági Állami Erdőgazdaság Hajdúhadházi Erdészete látta el.

A négy hajdúhadházi termelőszövetkezet 1967. január 12-én közgyűlési határozat alapján Önálló Közös Vállalkozást hozott létre. Ennek célja az egyes

termelési ágakban közös gazdálkodással, a termelés magasabb fokú megszervezésével, eredményesebb gazdálkodást folytatni. A Közös Vállalkozás termelési területe legelő-, erdőgazdálkodás és a későbbiek során szőlő-, illetve gyümölcsfeldolgozás. A Közös Vállalkozás működése jelenleg a legelő- és erdőgazdálkodásra terjed ki.

Legelőterülete: 3284 kh, mely két kezelési egységre oszlik: Cserepes (Hortobágy határában) 2640 kh és Liget (Hajdúhadház határában) 644 kh területtel.

A Közös Vállalkozásban a következő arányban érdekeltek a termelősövetkezetek:

	<i>Legelő</i>	<i>Erdő</i>
Béke Tsz	23 ⁰ / ₀	27 ⁰ / ₀
Bocskai Tsz	23 ⁰ / ₀	8 ⁰ / ₀
Új Élet Tsz	23 ⁰ / ₀	14 ⁰ / ₀
Új Barázda Tsz	31 ⁰ / ₀	51 ⁰ / ₀

Az Önálló Vállalkozáson belül a legelőgazdálkodás már 1967 tavaszán megindult. Az erdőgazdálkodás megszervezése 1967 nyarán történt. Az erdők kezelését az Önálló Vállalkozás a Hajdúhadházi Erdészettől 1967. október 1-ével vette át.

Az Önálló Közös Vállalkozás legfőbb szerve, az Igazgató Tanács 21 főből áll. Tagjait a résztvevő termelősövetkezetek közgyűlésen választják meg egy évre. Ennek hatásköre a következő: működési szabályzat megállapítása, termelési és pénzügyi tervek, évi mérleg főbb mutatóinak megállapítása, illetve elfogadása; új tagsövetkezetek felvétele. Minden olyan kérdésben dönt, amely a Vállalkozás rendjét, működését alapvetően érinti. Évenként legalább háromszor ülésezik.

Az Igazgatóság öt főből áll. Tagjai a termelősövetkezetek elnökei, illetve az Igazgató Tanácsból beválasztott személyek. Működésük időtartama öt év. Az Igazgató Tanács ülései közötti időszakban intézi a Közös Vállalkozás ügyeit, általános hatáskörrel.

Az igazgatói teendőket soros rendszerben évenkénti váltásban a négy termelősövetkezet elnöke látja el. Az igazgató képviseli a Közös Vállalkozást hatóságok és különböző szervezetekkel, személyekkel szemben. Az igazgató aláírási joggal felruházott helyettese a főmérnök. Az igazgató távollétében képviseli a Vállalkozást, s összefogja a Vállalkozás teljes termelési tevékenységét, s vezeti az erdőgazdálkodási üzemet.

A főagronómus vezeti a legelőgazdálkodást és az ezzel kapcsolatos növénytermesztési munkákat. A főkönyvelő a Vállalkozás számvitelét és ügykezelését látja el.

A Vállalkozáson belül az erdőgazdálkodásnál alkalmazott besorolt dolgozók:

- 1 fő műszaki vezető, erdősztechnikai képzéssel,
- 4 fő erdősz kerületvezető,
- 1 fő rakodó-, fagyártmány- és szállításvezető,
- 1 fő vágásvezető és fásító erdősz (kivitelezési és bér munkák végzésénél termelésvezető).

A Vállalkozás főmérnökét és a kerületvezető erdőszeket, mint hivatalos személyeket a Járási Tanács feleskette, a Rendőrkapitányság pedig részükre a fegyverviselési engedélyt kiadta. Így a Vállalkozás kezelésére bízott erdők védelmének előfeltétele is biztosított.

A Vállalkozás 25 fő éves szerződött dolgozót alkalmaz. Ezek között vannak a sárvári szakmunkás iskolát végzettek is, tehát a motorfűrészes és szalagfűrészes kezelésére megfelelő számú és szakképzett dolgozó áll rendelkezésre. Ezek mellett ötven dolgozót féléves szerződéssel alkalmaznak az erdőművelési és egyéb növénytermelési munkák elvégzésére. A Vállalatok munkásellátottsága jó. A dolgozók bérezése erdészeti munkáknál az erdőgazdasági normák, illetve szükség esetén helyi normák alapján teljesítménybérben történik. Egyéb növénytermesztési munkákban a hasonló ágazatra vonatkozó normákat alkalmazzák.

A Vállalkozás éves termelési és pénzügyi terv alapján gazdálkodik.

Az 1968. évi fatermelési terve:

véghasználat	4308 m ³
gyerítés	906 m ³
tisztítás	204 m ³
összesen:	5418 m ³

Az 1968. évi erdőművelési terve:

	Erdőfelújítás	Telepítés
elsőkivitel	31,08 ha	4,77 ha
pótlás	10,55 ha	
ápolás alapterülete	138,56 ha	185,98 ha
tisztítás alapterülete	128,82 ha	95,46 ha

Az erdőművelés jellegű munkák tervezett költsége 1010 mFt. Erdőfenntartási tartalékból rendelkezésre álló fedezet 273 mFt.

Fatermelésből a termelőszövetkezetek részére saját felhasználásra 3034 m³ fát kell átadni. Ez megoszlik 1521 m³ tűzifára, és 1513 m³ ipari fára. A visszamaradó famennyiség értékesítése, feldolgozása a Vállalkozás feladata.

A részletes tervismertetés helyett csak két adatot említek meg. Bevételi tervünk szerint az erdőgazdálkodásban az év végére 2396 mFt-ot kell elérni. Kiadásokra tervezett költség 1710 mFt. A kiadásként az összes munkabér és annak járulékos költségei, anyag, alkatrész, javítás, gépi beruházás, adó stb. költség szerepel. A fesszes terv teljesítése csak úgy érhető el, ha a lehetséges legértékesebb erdei választékokat, illetve fagyártmányt termelik. A vállalkozás foglalkozik még más vállalatok, szervek részére is — megállapodások alapján — fakitermeléssel, bérszállítással.

Az eddig kialakult kép biztató arra nézve, hogy a Vállalkozás hasznosan oldja meg feladatát mind a társult termelőszövetkezetek, mind a népgazdaság érdekében. Mintául szolgálhat így hasonló vállalkozásokhoz.

Эри А.: ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ КООПЕРАТИВОВ СЕЛА ХАЙДУХАДХАЗ.

При урегулировании границ на основе лесного закона в 1961 году четыре сельскохозяйственной артели села Хайдухадхаз получили всего 1761 га леса. Кооперативы для использования лесов и пастбищ, площадью в два с лишним раза большей леса, проводят совместное ведение хозяйства. Это предприятие представляет собой обнадеживающую картину по успешному решению своего предназначения.

Ori A.: DAS FORSTWIRTSCHAFTLICHE UNTERNEHMEN DER LANDWIRTSCHAFTLICHEN PRODUKTIONSGENOSSENSCHAFTEN ZU HAJDÚHADHÁZ.

Bei der Raumordnung zur Durchführung des Forstgesetzes vom Jahre 1961 erhielten 4 LPG der Gemeinde Hajdúhadház eine Waldfläche von insgesamt 1761 ha. Die LPG gründeten 1967 ein gemeinsames Unternehmen zur Bewirtschaftung der Wälder und der etwa noch einmal so grossen Weideflächen. Die bisherigen Fortschritte des Unternehmens lassen eine nutzenbringende Lösung der Aufgaben erhoffen.